

Powrót do konserwatyzmu: nowy program CDU

Kamil Frymark

7 maja w trakcie zjazdu w Berlinie CDU przyjęła nowy program partii (*Grundsatzprogramm*), zmieniający dokument z 2007 r. Wyznacza on główne linie programowe ugrupowania na kolejne kilkanaście lat (zob. Aneks). Dzień wcześniej dotychczasowego przewodniczącego partii Friedricha Merza wybrano na kolejną kadencję – uzyskał on poparcie 89% delegatów. Sekretarzem generalnym pozostał Carsten Linnemann (91% głosów). Wyłoniono też pięcioro wiceprzewodniczących partii oraz siedmiu członków zarządu CDU. W obu gremiach bardzo wysokie poparcie uzyskali konserwatywni politycy z landów wschodnich – Mario Voigt (90%, przewodniczący CDU w Turyngii) oraz Michael Kretschmer (87%, premier Saksonii).

W programowym przemówieniu Merz wielokrotnie odwoływał się do haseł przewodnich uchwalonego dokumentu: wolności i bezpieczeństwa (manifest nosi tytuł *Życ w wolności. Bezpiecznie prowadzić Niemcy w przyszłość, In Freiheit leben. Deutschland sicher in die Zukunft führen*). Wskazał m.in. na potrzebę wzmocnienia zdolności obronnych RFN i zabezpieczenia przed Rosją, a także konieczność dalszego wspierania Ukrainy. Podkreślił, że Niemcy powinny poprawić relacje z Francją („są najgorsze od lat”) oraz zacieśnić współpracę z Polską. Poza kwestiami bezpieczeństwa główny akcent położył na zagadnienia społeczno-gospodarcze (zasugerował m.in. możliwość obniżenia podatków i likwidację podstawowego świadczenia obywatelskiego [*Bürgergeld*], należącego do flagowych projektów koalicji SPD–Zieloni–FDP). W kontekście problemu integracji imigrantów jako kluczowe wskazał utrzymanie niemieckiej kultury przewodniej (*Leitkultur*). Ważną częścią wystąpienia było uznanie AfD za głównego oponenta w walce wyborczej, zwłaszcza we wrześniowych elekcjach do landtagów w Saksonii, Turyngii i Brandenburgii. We wszystkich trzech landach AfD prowadzi w sondażach z poparciem ok. 30% (CDU zajmuje drugie miejsce).

Komentarz

- Nowy program CDU ma charakter ogólny, wyznacza jednak główne kierunki rozwoju partii i to na jego podstawie będą tworzone kolejne, bardziej szczegółowe plany i deklaracje wyborcze. Proces przygotowywania dokumentu miał przede wszystkim zjednoczyć ugrupowanie wokół nowych władz oraz w kontrolowany sposób dokonać zmian programowych po latach przewodnictwa Angeli Merkel. Była kanclerz nie pojawiła się na zjeździe, a przyjęcie programu w sposób symboliczny kończy „erę Merkel” w CDU. Za przygotowanie organizacyjne (dwuletni proces konferencji i spotkań regionalnych) i merytoryczne odpowiadał najbliższy współpracownik Merza – Carsten Linnemann, który

jako sekretarz generalny partii będzie miał kluczowy wpływ na politykę przyszłego rządu w przypadku zwycięstwa CDU w wyborach w 2025 r.

- W programie celowo zaakcentowano powrót do konserwatywnego profilu CDU. Dokument jednoznacznie postuluje ograniczenie migracji oraz konieczność integracji nowo przybyłych osób, odwołuje się też do niemieckiej kultury, języka oraz chrześcijaństwa. Podkreśla znaczenie polityki bezpieczeństwa i rolę Bundeswehry – przewiduje m.in. wprowadzenie obowiązkowego roku służby na rzecz społeczeństwa, odbywanej w formie służby zasadniczej w Bundeswehrze lub pracy w organizacjach społecznych (po zawieszeniu poboru przez rząd Merkel w 2011 r.). Najwięcej kontrowersji podczas przygotowywania dokumentu wzbudziły kwestie społeczne i światopoglądowe, w tym spór dotyczący stosunku do muzułmanów. W ostatecznej wersji złagodzone przekaz, wskazując, że wyznawcy islamu, którzy podzielają niemieckie wartości, należą do wspólnoty RFN. Spór o tę kwestię od lat dzielił partię, a obecne sformułowanie godzi zarówno w liberalnych zwolenników imigracji, jak i środowiska konserwatywne w CDU.
- Przemówienie Merza było wyważone. Miało go pokazać jako właściwego kandydata chadecji na kanclerza w wyborach w 2025 r. Szef CDU – znany ze zdolności oratorskich oraz impulsywnego charakteru – tym razem czytał z kartki, aby zachować powściągliwy styl wystąpienia. Inaczej niż zazwyczaj unikał krytykowania oponentów politycznych zarówno wewnątrz partii, jak i poza nią (z wyjątkiem AfD), koncentrując się na prezentowaniu głównych punktów nowego programu. Odwoływał się do szerokich grup społecznych, zawodowych i wiekowych, wychodząc przy tym poza swoje klasyczne tematy, takie jak kwestie gospodarcze, finansowe czy dotyczące bezpieczeństwa wewnętrznego. W wystąpieniu pojawiły się na przykład liczne odniesienia do konieczności ochrony klimatu czy utrzymane w umiarkowanym tonie wezwanie do ograniczenia przyjmowania migrantów.
- Pozycja Merza w CDU pozostaje niepodważalna. W trakcie poprzedniej kadencji skupił on w swoich rękach funkcje przewodniczącego ugrupowania i klubu parlamentarnego CDU/CSU oraz skonsolidował partię wokół siebie. Ze względu na utrzymujące się dobre notowania CDU (jest liderem sondaży z poparciem ok. 30%) oraz popularność Merza we wschodnich landach wewnątrzpartyjna opozycja, skupiona wokół liberalnych premierów młodszego pokolenia – Hendrika Wüsta (Nadrenia Północna-Westfalia) i Daniela Günthera (Szlezwik-Holsztyn), nie zdecyduje się na konfrontację z nim. Prawdopodobnie to Merz zostanie kandydatem na kanclerza chadecji w przyszłorocznych wyborach (współdecyduje o tym siostrzana partia CSU jesienią br.).

ANEKS

Program zasadniczy CDU (*Grundsatzprogramm*) – główne elementy

Polityka wewnętrzna i migracyjna

- Wskazanie na znaczenie „otwartego na świat patriotyzmu” (*weltoffener Patriotismus*). „Jesteśmy dumni z Niemiec”, ale „ze świadomością naszej historycznej winy – nie

stawiamy naszego kraju ponad innymi. Chcemy umocnić nasze symbole narodowe w życiu publicznym. 23 maja jako dzień uchwalenia Ustawy Zasadniczej powinien stać się narodowym dniem pamięci, któremu towarzyszyć ma orędzie o stanie państwa”.

- Podkreślenie roli „kultury przewodniej” i doprecyzowanie tego pojęcia, rozumianego m.in. jako przestrzeganie konstytucji, zasad tolerancji, odwołanie do niemieckiej tradycji, poszanowanie dla rodzimej kultury i języka. Uwypuklenie, że „Niemcy są ukształtowane przez chrześcijaństwo”, a „Kościoły mają funkcję stabilizującą w społeczeństwie”.
- Zaakcentowanie, że „muzulmanie, którzy podzielają nasze wartości, są częścią Niemiec”. CDU postuluje szkolenia niemieckojęzycznych imamów na niemieckich uniwersytetach.
- Dowartościowanie rodziny oraz opieki nad dziećmi; zaakcentowanie poszanowania dla „różnorodność orientacji seksualnych i tożsamości płciowych”, ale „odrzućcie ideologiczną koncepcję płci” (*„Einen ideologischen Genderbegriff lehnen wir ab”*).
- Nacisk na ograniczenie napływu migrantów, ochronę granic UE (w tym za pomocą płotów etc.), utrzymywanie kontroli na granicy wewnątrz UE tak długo, jak to konieczne, integrację imigrantów; każde dziecko w wieku czterech lat powinno przejść obowiązkowy test językowy; dzieci potrzebujące wsparcia mają brać udział w prowadzonych w żłobku lub przedszkolu zajęciach zwiększających znajomość języka niemieckiego.
- Opowiedzenie się za możliwością rozpatrywania wniosków o azyl poza granicami UE – „w przypadku pozytywnego wyniku bezpieczny kraj trzeci przyzna wnioskodawcy ochronę na miejscu. Wymogi dotyczące bezpiecznych krajów trzecich koncentrują się na podstawowych zobowiązaniach wynikających z Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców oraz Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Żadna z tych konwencji nie obejmuje prawa do swobodnego wyboru kraju ochrony i nie przyznaje prawa do ochrony na podstawie słabości gospodarczej kraju pochodzenia. Chcemy przyjmować osoby potrzebujące ochrony poprzez kontyngenty humanitarne”.
- Poprawa bezpieczeństwa wewnętrznego, w tym „strategia zero tolerancji”: wzmocnienie walki z przestępczością klanową, zorganizowaną, motywowaną politycznie i antysemityzmem; nacisk na walkę z przejawami ekstremizmów i przeciwdziałanie im.
- Wskazanie na możliwość wydłużenia wieku emerytalnego „dla tych, którzy są w stanie pracować, zaś standardowy wiek emerytalny powinien być powiązany ze średnią długością życia”.
- Podkreślenie znaczenia otwartości na różnorodne technologie w obszarze ochrony klimatu (w tym niewykluczanie korzystania z energetyki jądrowej).
- Zaakcentowanie, że Niemcy potrzebują kompleksowej reformy państwowej i administracyjnej, w tym reformy zasad federalizmu.

Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

- Rosja, która prowadzi wojnę i zagraża europejskiemu porządkowi pokojowemu oraz integralności suwerennych narodów, nie może być partnerem. „Mamy nadzieję, że inna Rosja zostanie pewnego dnia uznana za partnera. Aby to osiągnąć, Rosja musi przede

wszystkim w pełni i bez zastrzeżeń zaakceptować prawo sąsiednich państw do istnienia. Do tego czasu europejskie bezpieczeństwo może być zorganizowane tylko przeciwko Rosji”. Ukraina, która jest ofiarą agresji, musi nadal otrzymywać pełne wsparcie Niemiec i wolnych demokracji Zachodu. Dotyczy to również jej drogi do członkostwa w UE i NATO.

- Stosunki z USA są kluczowe dla bezpieczeństwa i polityki zagranicznej Niemiec. Program akcentuje konieczność zwiększenia wydatków na Bundeswehrę („Aby zreorganizować Bundeswehrę i stworzyć siły zbrojne zdolne do walki, musimy całkowicie wypełnić zobowiązania w ramach NATO”). Zakłada stopniowe wdrażanie obowiązkowego roku służby w Bundeswehrze lub w organizacjach społecznych. Do tego czasu Bundeswehra miałaby wprowadzić określone kontyngenty poborowych w celu wzmocnienia liczebności sił zbrojnych. CDU podkreśla, że Bundeswehra ma być „zdolna do obrony i walki. Niemcy muszą stawić czoła realiom zmieniającej się sytuacji na świecie i wypełnić swoją rolę przywódczą. Aby to osiągnąć, musimy ponownie być w stanie bronić własnego kraju oraz wspólnie z partnerami chronić państwa UE i sojuszu NATO”. Chadece postulują zwiększenie obecności żołnierzy „jako obywateli w mundurach w widocznym miejscu w centrum naszego społeczeństwa”.
- Nuklearne współdzielenie (*nukleare Teilhabe*) broni jądrowej stanowi „ważny element odstraszania nuklearnego i powinno zostać omówione z naszymi europejskimi partnerami, takimi jak Francja i Wielka Brytania, a następnie rozwinięte we wspólną tarczę obrony nuklearnej”.
- W kontekście UE – podkreślenie zasady subsydiarności pomiędzy szczeblem europejskim a narodowym oraz współpracy z Francją i Polską.
- Wyrażne zobowiązanie do wspierania Izraela i jego bezpieczeństwa jako fundamentu niemieckiej polityki zagranicznej.
- Wskazanie na potrzebę strategicznego podejścia w relacjach z Chinami („strategiczny rywal”), które pozwoli zachować stan równowagi pomiędzy współpracą gospodarczą a ochroną własnych interesów bezpieczeństwa.